

Valentín Bou Franch*

L'article 1 de la Carta dels Drets Fonamentals de la Unió Europea sobre la dignitat humana

En aquesta publicació, els parlaré de l'article 1 de la Carta dels Drets Fonamentals de la Unió Europea, relatiu a la dignitat humana.

L'article 1 de la Carta, titulat "Dignitat humana", afirma que: "La dignitat humana és inviolable. Serà respectada i protegida".

Aquest article mereix els quatre comentaris següents. En primer lloc, desitge indicar que la dignitat de la persona humana no sols és en si un dret fonamental, sinó que constitueix la base mateixa dels drets fonamentals.

Referent a això, cal tenir en compte que: (un) la Declaració Universal de Drets Humans de 1948 consagra la dignitat humana en el seu preàmbul, en indicar que: "Considerant que la llibertat, la justícia i la pau en el món tenen per base el reconeixement de la dignitat intrínseca i dels drets iguals i inalienables de tots els membres de la família humana"; i (dos) el Tribunal de Justícia de la Unió Europea va confirmar l'any 2001 que el dret

Aquesta obra està protegida amb una [Llicència Creative Commons Reconeixement - No Comercial - Sense obra derivada](#)

Amb el suport del Programa Erasmus+ de la Unió Europea

---

* Catedràtic de Dret Internacional Públic. Universitat de València (Espanya).

fonamental a la dignitat humana forma part del dret de la Unió, en afirmar que: “Correspon al Tribunal de Justícia, ja que controla la conformitat dels actes de les institucions amb els principis generals del dret comunitari, vetlar perquè es respecte el dret fonamental a la dignitat humana i a la integritat de la persona”.

En segon lloc, cal assenyalar que d'això es dedueix que cap dels drets continguts en la Carta podrà utilitzar-se per a atemptar contra la dignitat d'altres persones i que la dignitat de la persona humana forma part de l'essència dels drets continguts en la Carta. Per tant, no podrà atemptar-se contra aquesta, fins i tot en el cas de limitació d'un dret.

En tercer lloc, hem de tenir en compte que la “dignitat humana” no està regulada ni en el text articulat de la Declaració Universal de Drets Humans, ni en el Conveni Europeu de Drets humans. No obstant això, ha sigut molt utilitzada pel Tribunal Europeu de Drets Humans. En una sentència de l'any 2002, aquest tribunal va arribar a afirmar que: “El respecte de la dignitat i la llibertat de la persona constitueixen l'essència mateixa del Conveni Europeu de Drets Humans”.

Per la seua banda, en el dret de la Unió Europea, el Tribunal de Justícia interpreta la “dignitat humana” tant com un dret fonamental, com la base mateixa dels restants drets fonamentals.

En quart lloc, podem observar que la jurisprudència del Tribunal de Justícia de la Unió ha aplicat la referència a la “dignitat humana” en situacions molt diverses.

Cal indicar, com a primer exemple, que el Tribunal de Justícia aplica la dignitat humana com un element de l'excepció d'ordre públic a la lliure circulació de mercaderies i serveis. En una sentència de 2004, el Tribunal va sostenir que: “és procedent respondre a la qüestió plantejada que el dret comunitari no s'oposa al fet que una activitat econòmica que consisteix en l'explotació comercial de jocs de simulació d'accions homicides siga objecte d'una mesura nacional de prohibició per motius de protecció de l'ordre públic, pel fet que aquesta activitat menyscaba la dignitat humana”.

Un segon exemple seria considerar la dignitat humana com a excepció al dret de patents sobre matèria viva d'origen humà. Així, en una sentència de 2001, el Tribunal va afirmar que “pel que respecta a la matèria viva d'origen humà, la Directiva limita el dret de patents de manera prou estricta perquè el cos humà romanga efectivament indisponible i inalienable, garantint-se així el respecte de la dignitat humana”.

Un tercer exemple seria la referència a la “dignitat humana” com a límit a la comprovació de l'orientació sexual, quan s'al·legue aquesta circumstància per a sol·licitar asil. En una sentència

de 2014, el Tribunal de Justícia va afirmar que: “Pel que respecta a la possibilitat que les autoritats nacionals accepten, com han proposat diversos demandants en els litigis principals, la pràctica d’actes homosexuals, la seua submissió a eventuals «exàmens» per a demostrar la seua homosexualitat o fins i tot la presentació per aquests sol·licitants de proves com a enregistraments en vídeo dels seus actes íntims, cal subratllar que, a banda que tals elements no tenen necessàriament valor probatori, poden menyscabar la dignitat humana, el respecte de la qual està garantit en l’article 1 de la Carta”.

Un quart exemple seria la utilització del dret a la dignitat humana en la interpretació de la Directiva sobre el retorn dels immigrants irregulars. Així, en una sentència de 2004, el Tribunal va declarar que: “és important destacar que la interpretació de les disposicions de la Directiva relativa a normes i procediments comuns en els estats membres per al retorn dels nacionals de tercers països en situació irregular, ha de realitzar-se respectant plenament els drets humans i la dignitat de les persones afectades”.

El cinquè i últim exemple que assenyale, encara que n’hi ha més, és la referència a la “dignitat humana” en l’aplicació de la protecció mínima que s’atorgue als sol·licitants d’asil. En una sentència de 2014, el Tribunal va ser categòric en

mantenir que: “l’estructura general i la finalitat de la Directiva que estableix normes mínimes per a l’acolliment dels sol·licitants d’asil en els estats membres, així com el respecte dels drets fonamentals i, en particular, les exigències de l’article 1 de la Carta dels Drets Fonamentals de la Unió Europea, segons el qual la dignitat humana serà respectada i protegida, s’oposen al fet que un sol·licitant d’asil siga privat, encara que siga de manera temporal, després de la presentació de la sol·licitud d’asil, de la protecció de les normes mínimes establides per aquesta Directiva”.

